

Bergen op Zoom

Open Vergeet
hen niet
Joodse
Huisen

5 mei
2019

van
Verzet

Sprekende
herdenkingen

Op 5 mei 2019 vindt in Bergen op Zoom het herdenkingsprogramma Open Joodse Huizen — Huizen van Verzet plaats.

Vertellers, bezoekers en bewoners delen verhalen in huizen waar mensen woonden en werkten. Luister naar levensverhalen over joodse plaatsgenoten voor, tijdens en vlak na de Tweede Wereldoorlog. Ook verzetsverhalen komen aan bod. Iedereen is welkom om mee te praten en samen te herdenken.

Praktische informatie

Het programma is gratis toegankelijk en de bijeenkomsten duren maximaal een uur. Houd rekening met een beperkt aantal plaatsen in de meeste huizen. Je kunt geen plaatsen reserveren. Kom daarom ruim op tijd.

Bergen op Zoom

In 1832 wordt in Bergen op Zoom de synagoge gebouwd op de plaats van twee oude woningen in joods bezit. Honderd jaar later viert men het jubileum uitbundig met het stadsbestuur en notabelen. Tijdens de oorlogsjaren volgen de anti-joodse maatregelen. De eerste joden melden zich op 11 november 1942 op het station en worden een maand later in Auschwitz vermoord. Een aantal joden duikt onder en overleeft de oorlog, anderen worden opgepakt en vermoord. De synagoge wordt verkocht aan NSB'er Sijtze van der Weij. Hij gebruikt het gebouw als aardappelopslag en vernielt het interieur. Na 1945 worden in de synagoge geen diensten meer gehouden, het gebouw wordt verhuurd. Burgers houden in 1972 plannen voor sloop succesvol tegen, in 1974/1975 volgt een restauratie en in 1997/1998 een herinrichting. Nu is de synagoge een cultuurhistorisch monument en gedenkplek voor de weggevoerde en nooit teruggekeerde joden van Bergen op Zoom.

In heel Nederland

In 2019 doen 22 plaatsen mee: Amsterdam, Assen, Bergen op Zoom, Den Haag, Deventer, Emmen, Gouda, Groningen, Haarlem, Hoorn, Leeuwarden, Leiden, Oss, Schoonhoven, Steenwijk, Utrecht, Valkenburg, Wageningen, Westerwolde, Winschoten, Winterswijk en Zaanstad.

Mogelijk gemaakt door

De vierde editie van Open Joodse Huizen — Huizen van Verzet in Bergen in Bergen op Zoom wordt georganiseerd door de Werkgroep Open Joodse Huizen, onderdeel van de stichting Bevrijding Brabantse Wal, in samenwerking met de Gemeente Bergen op Zoom en met ondersteuning van het Joods Cultureel Kwartier (www.jck.nl) in Amsterdam.

De herdenkingsbijeenkomsten zijn mogelijk dankzij de inzet van talloze vrijwilligers en de steun van donateurs en fondsen. Met veel dank aan alle betrokkenen. Meedoen, meedenken of mee organiseren? Mail naar openjoodsehuizen@jck.nl.

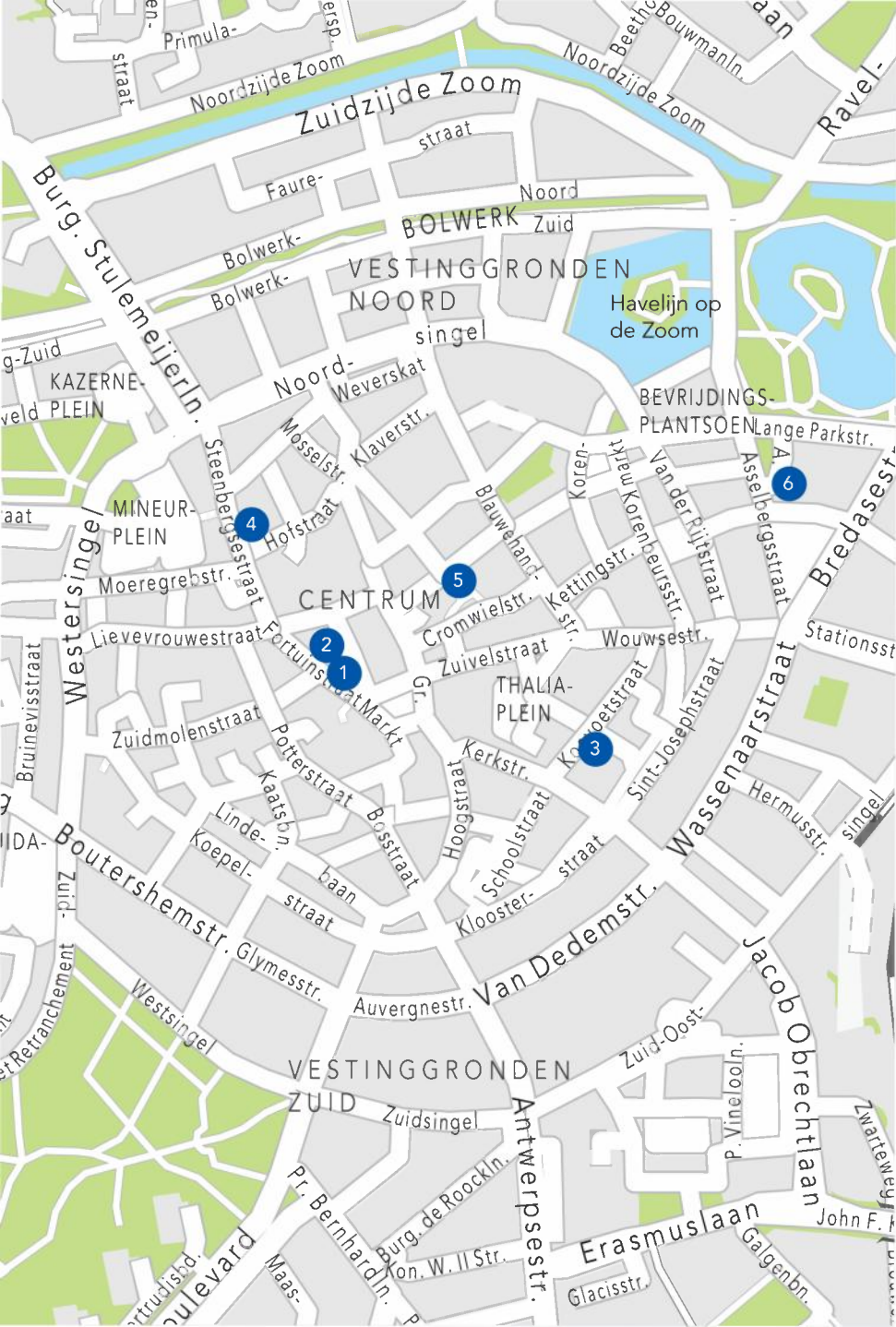
openjoodsehuizen.nl
joodsmonument.nl

 facebook.com/openjoodsehuizen

 twitter.com/openjoodseHZ

 instagram.com/openjoodsehuizen

#openjoodsehuizen

Zuidzijde Zoom

BOLWERK Noord

VESTINGGRONDEN NOORD

CENTRUM

VESTINGGRONDEN ZUID

Havelijn op de Zoom

BEVRIJDINGS- PLANTSOEN

KAZERNE- veld PLEIN

MINEUR- PLEIN

THALIA- PLEIN

Burg. Stulemeijerln.

Westersingel

Boutershemstr.

Van Dedemstr.

Wassenaarstraat

Jacob Obrechtlaan

Erasmuslaan

Antwerpsestr.

Noordzijde Zoom

Noordzijde Zoom

singel

Gr.

Zuidsingel

6

4

5

2

1

3

Primula-

straat

Faure-

Noord

Bolwerk-

Bolwerk-

VESTINGGRONDEN

Noord- Weverskat

BEVRIJDINGS-

PLANTSOEN

Lange Parkstr.

Moeregrebstr.

Steenbergesstraat

Moselstr.

Klaverstr.

Blauwehand-

Kettingstr.

Van der Rijtstraat

Asselbergsstraat

Bredases-

Lievevrouwestraat

Fortuynstraat

Cromwielstr.

Ketlingstr.

Wouwsestr.

Zuidmolenstraat

Potterstraat

Zuivelstraat

Wouwsestr.

Wouwsestr.

Linde-

Kaatsb.

Bosstraat

Bosstraat

Hoogstraat

Kerkstr.

Klooster-

Sint-Josephstraat

Wassenaarstraat

Hermusstr.

Westersingel

Glymesstr.

Auvergnestr.

Auvergnestr.

Van Dedemstr.

Van Dedemstr.

Zuid-Oost-

Zuid-Oost-

Jacob Obrechtlaan

Westersingel

Zuidsingel

Zuidsingel

Zuidsingel

Zuidsingel

Antwerpsestr.

Antwerpsestr.

Antwerpsestr.

Antwerpsestr.

Antwerpsestr.

Pr. Bernhardln.

Pr. Bernhardln.

Burg. de Roockln.

Burg. de Roockln.

Burg. de Roockln.

Burg. de Roockln.

Burg. de Roockln.

Burg. de Roockln.

Burg. de Roockln.

Burg. de Roockln.

Pr. Bernhardln.

Pr. Bernhardln.

Burg. de Roockln.

Burg. de Roockln.

Burg. de Roockln.

Burg. de Roockln.

Burg. de Roockln.

Burg. de Roockln.

Burg. de Roockln.

Burg. de Roockln.

- 1** **Grote Markt 36**
Hotel De Draak
2 lezingen 12.30 en 14.30 uur
Lex Lensink vertelt over de bijzondere functie van Hotel de Draak tijdens de oorlog. Naast overnachtingsplek voor Duitse soldaten fungeerde de locatie ook als onderduikadres voor joden. Daarnaast vertelt hij over het joodse gezin van Alexander Bosman en Diena Messcher dat vanaf 1936 in Bergen op Zoom woonde. Zij overleefden de oorlog door onder te duiken. Tenslotte vertelt hij over zijn joodse familie, ook genaamd Bosman, die aan het begin van de oorlog in Rotterdam woonde, in het concentratiekamp Theresienstadt belandde maar uiteindelijk in Zwitserland de oorlog overleefde.
- 2** **Grote Markt 36**
Hotel De Draak
1e optreden 13.45 uur
Het koor Mea Dulcea, opgericht in 1962, bestaat uit 25 vrouwen onder leiding van Ted van der Heijdt. Zij zingen voornamelijk muziek uit de 20e en 21e eeuw. Vandaag zingt Mea Dulcea drie joodse liederen van Viktor Ullmann (1898–1944), een Joods-Tsjechische dirigent en componist. Hij schreef muziek in Theresienstadt en werd vermoord in Auschwitz. Dan volgt een lied van Gideon Klein (1919–1945), componist in Theresienstadt en vermoord in Fürstengrube.
- Koevoetstraat 39
Synagoge
2e optreden 14.30 uur
Het koor Mea Dulcea (zie informatie Hotel de Draak).
- 3** **Koevoetstraat 39**
Synagoge
2 lezingen 13.00 en 15.00 uur
Tilly Gaillard-de Hes, kleindochter van Mozes de Hes, de laatste voorzanger van Bergen op Zoom, vertelt over de onderduik van haar tante Betsy en Betsy's emigratie naar de Verenigde Staten.
- 4** **Steenbergsestraat 12**
Mannuh Barbiers
2 lezingen 11.00 en 13.00 uur
Van 1900 tot 1953 bewoonde de familie Walg dit pand. Grootvader Marcus Walg en zijn vrouw Debora Polak verhuisden van Steenberg en naar Bergen op Zoom om dichterbij de synagoge te wonen. Toen de oorlog uitbrak, smeekte zoon Moos zijn broers en zussen om met hun gezinnen onder te duiken. Anje van Buuren-Meinardi, gids in de synagoge, vertelt over de oorlogsjaren en de onderduik van de familie Walg.
- 5** **Engelsestraat 16**
2 lezingen 14.15 en 15.30 uur
Mike en Joost de Bruin, zoon en kleinzoon van Joost de Bruin, vertellen over de lotgevallen van de familie de Bruin. Joost de Bruin weet twee dagen voor de komst van de Duitsers met de familie Kleinkramer per auto naar Lissabon te vluchten. Een half jaar later zijn hun papieren in orde en vertrekken ze per boot naar New York. Daar neemt Joost de Amerikaanse nationaliteit aan.
- 6** **Arnoldus Asselbergsstraat 14**
2 lezingen 14.30 en 16.00 uur
Op dit adres woonde het zesde geslacht van de familie Goudstikker. Philip Soesan — ver familielid van de Goudstikkers — vertelt hun verhaal. De familielijn van de Goudstikkers gaat terug tot in de 18e eeuw. Samson Salomon Goudstikker verhuist met zijn vrouw op latere leeftijd van Amsterdam naar Bergen op Zoom (3e geslacht).